

Postanowienie z dnia 7 maja 2009 r.

III UK 100/08

Powaga rzeczy osądzonej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.) nie występuje w sprawie z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego odmawiającej ponownego ustalenia prawa do świadczenia na podstawie wniosku złożonego po uprawomocnieniu się wyroku oddalającego poprzednie odwołanie.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 7 maja 2009 r. sprawy z odwołania Władysława P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B. o prawo do emerytury, na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 31 lipca 2008 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie i uchylił poprzedzające je postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 26 maja 2008 r. [...].

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 10 października 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. odmówił Władysławowi P. prawa do emerytury. Od powyższej decyzji Władysław P. wniósł odwołanie, którym zaskarżył decyzję w całości i wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez ZUS, ewentualnie o zmianę zaskarżonej decyzji przez sąd i orzeczenie co do istoty sprawy.

Postanowieniem z dnia 26 maja 2008 r. Sąd Okręgowy-Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie odrzucił odwołanie Władysława P. od powyższej decyzji organu rentowego na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., uznając, że w sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej. Sąd Okręgowy ustalił, że z uzasadnienia odwołania oraz z treści odpowiedzi na odwołanie, wniesionej przez organ rentowy, wynika, że sporna między stronami kwestia dotyczy niezaliczenia przez organ rentowy do okresów składkowych okresu pracy Władysława P. w Państwowym Ośrodku Maszyno-

wym w S. od 8 kwietnia 1954 r. do 15 kwietnia 1964 r. i w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w S. od 15 maja 1963 r. do 30 maja 1970 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że prawo do świadczenia emerytalnego Władysława P. było przedmiotem postępowania sądowego w Sądzie Okręgowym w Lublinie [...], który wyrokiem z dnia 16 listopada 2006 r. oddalił odwołanie Władysława P. od decyzji ZUS z dnia 7 lipca 2003 r. odmawiającej odwołującemu się prawa do emerytury. Na podstawie akt sprawy [...] oraz uzasadnienia zapadłego w tej sprawie wyroku Sąd Okręgowy ustalił, że przedmiotem sporu na gruncie wymienionej sprawy było również nieuwzględnienie przez organ rentowy do okresów składkowych okresu pracy Władysława P. w POM w S. od 8 kwietnia 1954 r. do 15 kwietnia 1964 r. i w RSP w S. od 15 maja 1963 r. do 30 maja 1970 r. Sąd Okręgowy uznał, że pomiędzy ZUS a wnioskodawcą sprawa o to samo roszczenie została prawomocnie osądzona i ustalenia wyroku zapadłego w sprawie [...] są wiążące dla Sądu.

W zażaleniu na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie art. 366 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., przez odrzucenie odwołania, pomimo tego że decyzja wydana przez organ rentowy jest decyzją merytoryczną. Wnoszący zażalenie zakwestionował ocenę Sądu pierwszej instancji jakoby przedmiot niniejszej sprawy był tożsamy z przedmiotem poprzedniego postępowania sądowego, wywodząc, że Władysław P. wystąpił w dniu 12 września 2007 r. z wnioskiem o wznowienie postępowania administracyjnego w sprawie o ustalenie prawa do emerytury i przedstawił nowe dowody i okoliczności, które mają wpływ na prawo do tego świadczenia, to jest: fakt podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym od 16 roku życia, fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1983-1990, fakt pełnienia służby wojskowej w latach 1961-1963, fakt pracy w szczególnych warunkach, a ponadto dołączył zaświadczenie WKU w C., zaświadczenie Archiwum Państwowego w C., kwestionariusz, świadectwo. W ocenie skarżącego, skoro ZUS powtórnie merytorycznie rozpatrzył sprawę o emeryturę, odwołujący się na podstawie art. 83 § 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nabył uprawnienie do odwołania się od decyzji organu rentowego do właściwego Sądu.

Postanowieniem z dnia 31 lipca 2008 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie. Sąd drugiej instancji stwierdził, że zgodnie z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. sąd jest zobowiązany odrzucić pozew, jeżeli o to samo roszczenie między

tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona. Warunkiem zakwalifikowania sprawy jako prawomocnie osądzonej jest tożsamość stron oraz identyczność przedmiotów rozstrzygnięcia w związku z podstawami obu powództw. Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko zaskarżonego postanowienia, że w sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej. W odwołaniu od decyzji ZUS z dnia 10 października 2007 r. pełnomocnik wnioskodawcy powołał bowiem te same okoliczności, które były przedmiotem oceny Sądu w sprawie [...], żądając ustalenia prawa do emerytury przy uwzględnieniu jako okresów składkowych okresu zatrudnienia Władysława P. w POM w S. od 8 kwietnia 1954 r. do 15 kwietnia 1964 r. i w RSP w S. od 15 maja 1963 r. do 30 maja 1970 r. oraz - co Sąd pierwszej instancji pominął w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia - okresu pełnienia służby wojskowej w latach 1961 - 1963.

Według Sądu drugiej instancji spór o zaliczenie do okresów składkowych, od których zależy prawo do emerytury, okresu zatrudnienia Władysława P. w POM w S. od 8 kwietnia 1954 r. do 15 kwietnia 1964 r. i w RSP w S. od 15 maja 1963 r. do 30 maja 1970 r. był już przedmiotem prawomocnie zakończonego postępowania przed Sądem Okręgowym w Lublinie, który wyrokiem z dnia 16 listopada 2006 r. oddalił odwołanie Władysława P. od decyzji ZUS z dnia 7 lipca 2003 r. odmawiającej mu prawa do emerytury. Tak samo okoliczność pełnienia przez odwołującego się służby wojskowej w latach 1961-1963 była podnoszona przez niego w pierwszym wniosku o emeryturę i stanowiła przedmiot rozpoznania organu rentowego w decyzji z dnia 7 lipca 2003 r., a następnie została oceniona przez Sąd Okręgowy w sprawie [...].

Sąd drugiej instancji za niezasadne uznał twierdzenia wnoszącego zażalenie, jakoby powagę rzeczy osądzonej wyłączała na gruncie niniejszej sprawy okoliczność, że odwołujący się w dniu 12 września 2007 r. złożył wniosek o wznowienie postępowania przed organem rentowym w sprawie ustalenia prawa do emerytury oraz że we wniosku tym powołał nowe okoliczności dotyczące okresów składkowych. Sąd drugiej instancji podkreślił, że granice przedmiotowe powagi rzeczy osądzonej wyznacza przedmiot rozstrzygnięcia sądu w związku z podstawą sporu, a podstawą sporu na gruncie niniejszego postępowania sądowego jest uwzględnienie jako okresów składkowych okresu zatrudnienia Władysława P. w POM w S. od 8 kwietnia 1954 r. do 15 kwietnia 1964 r. i w RSP w S. od 15 maja 1963 r. do 30 maja 1970 r. oraz okresu pełnienia służby wojskowej w latach 1961-1963. Wprawdzie ubezpieczony w ponownym wniosku z dnia 12 września 2007 r. powoływał nowe okoliczno-

ści dotyczące okresów składkowych, niebadane dotychczas przez Sąd (fakt podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym od 16 roku życia, fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1983-1990, fakt pracy w szczególnych warunkach), jednakże nie przytoczył żadnych nowych okoliczności odnośnie do okresów, które stanowią przedmiot sporu na gruncie niniejszej sprawy sądowej, to jest odnośnie do okresu zatrudnienia w POM w S. od 8 kwietnia 1954 r. do 15 kwietnia 1964 r. i w RSP w S. od 15 maja 1963 r. do 30 maja 1970 r. oraz okresu pełnienia służby wojskowej w latach 1961-1963.

Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko zaskarżonego postanowienia, że obecne odwołanie Władysława P. dotyczy kwestii, która została prawomocnie osądzona. Świadczy o tym nie tylko ten sam przedmiot sporu pomiędzy tymi samymi stronami w postępowaniu niniejszym i w sprawie [...], ale również tożsame podstawy faktyczne istniejące w toku obu postępowań.

Powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kassacyjną Władysław P. wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

Skarga zarzuca naruszenie przepisów postępowania - art. 366 k.p.c. w związku z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), przez oddalenie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu odwołania, pomimo że zaskarżona decyzja organu rentowego jest decyzją merytoryczną.

Skarżący podał, że zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych korzystając z prawa do ubiegania się o ponowną decyzję w sprawie przyznania mu prawa do emerytury, przytoczył we wniosku o wznowienie postępowania z dnia 12 września 2007 r. nowe dowody i okoliczności, które mają wpływ na prawo do tego świadczenia to jest: fakt podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym od 16 roku życia, fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1983-1990, fakt pełnienia służby wojskowej w latach 1961-1963, fakt pracy w szczególnych warunkach. Na poparcie swoich twierdzeń przytoczył dowody z dokumentów: zaświadczenie WKU w C., zaświadczenie Archiwum Państwowego w C., kwestionariusz, świadectwo. Według skarżącego generalną zasadą wynikająca z art. 83 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest prawo ubezpieczonego do wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego. Prawo to nie jest ograniczone w sytuacji wydania merytorycznych decyzji po

przeprowadzeniu wznowionego na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych postępowania. Jeżeli organ rentowy po ponownym przeprowadzeniu postępowania ponownie wydaje decyzję o odmowie prawa do świadczenia, ubezpieczonemu przysługuje prawo do wniesienia odwołania. Przedmiotem rozpoznania Sądu w takim przypadku powinna być ocena poprawności wydania decyzji przez organ rentowy i bez znaczenia jest czy wcześniej Sąd zajmował się sprawą na skutek odwołania od pierwotnej decyzji. Skoro bowiem organ rentowy wydał decyzję co do istoty sprawy, to Sąd powinien rozpoznać sprawę merytorycznie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W odniesieniu do spraw ubezpieczenia społecznego znaczenie instytucji procesowej powagi rzeczy osądzonej musi być ustalane z uwzględnieniem reguł postępowania odrębnego w tych sprawach. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń. Zasadą rządzącą tymi stosunkami jest właśnie możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę faktyczną prawomocnych orzeczeń, także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 3 października 1996 r., II UZP 18/96, OSNAPiUS 1997 nr 7, poz. 117, a poprzednio uchwałę z 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 nr 3, poz. 48, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984 r., II URN 131/83, OSNCP 1984 nr 10, poz. 177, wyrok z 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987 nr 12, poz. 212, postanowienie z 14 stycznia 1997 r., II UKN 50/96, OSNAPiUS 1997 nr 17, poz. 328, wyrok z 5 sierpnia 1999 r., II UKN 231/99, OSNAPiUS 2000 nr 19, poz. 734 i wyrok z 8 lipca 2005 r., I UK 11/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 98).

Zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia przez Sąd przepisów prawa procesowego okazały się uzasadnione. W szczególności jest uzasadniony zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Przepis ten stanowi, że sąd odrzuci pozew, jeżeli

o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona.

Rozpatrywany wyrok w sprawie [...] został wydany wcześniej niż rozpoczęło się postępowanie przed organem rentowym zakończone decyzją z dnia 10 października 2007 r. Oznacza to, że decyzja organu rentowego z 10 października 2007 r. oczywiście nie mogła być przedmiotem sprawy już prawomocnie osądzonej. Prawo do świadczenia emerytalnego skarżącego Władysława P. było przedmiotem postępowania sądowego w sprawie [...], w której wyrokiem z dnia 16 listopada 2006 r. Sąd Okręgowy-Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie oddalił odwołanie Władysława P. od decyzji ZUS z dnia 7 lipca 2003 r. odmawiającej odwołującemu się prawa do emerytury. Natomiast decyzja organu rentowego z dnia 10 października 2007 r. dotyczyła nowego wniosku skarżącego z 12 września 2007 r. złożonego w trybie art. 114 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w którym skarżący powołał się na nowe dowody i okoliczności mające wpływ na prawo do tego świadczenia, to jest między innymi: fakt podjęcia pracy w gospodarstwie rolnym od 16 roku życia, fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w latach 1983-1990, fakt pełnienia służby wojskowej w latach 1961-1963, fakt pracy w szczególnych warunkach, zaświadczenie WKU w C., zaświadczenie Archiwum Państwowego w C. Organ rentowy rozpatrzył powyższy - nowy wniosek skarżącego i rozstrzygnął w decyzji o braku podstaw do przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, w świetle oceny zgłoszonych przez niego nowych twierdzeń i dowodów. Wobec tego nie można mówić o tożsamości podstaw faktycznych istniejących w obydwu postępowaniach. Decyzja z dnia 10 października 2007 r. była decyzją rozstrzygającą o prawie skarżącego do świadczenia emerytalnego w oparciu o nową podstawę faktyczną inną niż podstawa faktyczna w sprawie [...]. Odwołanie od tej decyzji podlegało merytorycznemu rozpoznaniu, zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Ponieważ podstawa skargi kasacyjnej dotycząca naruszenia przepisów postępowania okazała się uzasadniona Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

=====